

Agricultural Information Need and Service in Phra Nakhon Si Ayutthaya

Ladda Praepattarapisuth¹ and Wittaya Prapin²

¹M.Ed. (Library Science), Assistant Professor,

Faculty of Liberal Arts,

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-mail: kaeng40@hotmail.com

²M.S.Tech.Ed. (Computer Technology), Assistant Professor,

Faculty of Business Administration and Information Technology,

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

Abstract

The purposes of this study were 1) to investigate the agriculturalists' needs of agricultural information and 2) to study the favorable forms and channels of agricultural information services in Phra Nakhon Si Ayuttaya Province. The samples of the research were 384 agriculturalists doing plantation, raising animals and farming aquatic animals in PhraNakhon Si Ayuttaya. They were randomized by using the stratified random sampling according to their fields of work. The structured interview were used to collect data. The statistics employed for analyzing the data were percentage and mean. It was found that: 1) the top three of agricultural information required most by the agriculturalists doing plantation

were disease and pest controls 213 persons (75.53%), compost 193 persons (68.44%) and plant breeding 183 persons (64.89%); 2) the top three of agricultural information needed most by the agriculturalists raising animals were information of animal drugs 21 persons (92.86%), animal housing 23 persons (82.14%), animal feed and feeding 22 persons (78.57%); 3) the top three of agricultural information needed most by the agriculturalists farming aquatic animals were aquatic animal feed and feeding 69 persons (93.24%), larval rearing and raising 61 persons (82.43%), and plankton 59 persons (79.73%); 4) in general, the agriculturalists found 1-3-year agricultural information was the most useful 243 persons (63.28%), not-longer-than-4-6-year and not-longer-than-7-10-year agricultural information were acceptable useful 74 persons (19.27%) and 67 persons (17.45%) 5) the top three most wanted forms of agricultural information services were television broadcasting ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 1.07), summaries of agricultural researches ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.91) summaries of agricultural articles written with simple words presented as a pamphlet ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.96); 6) the top three favorable channels for agricultural information services were via local agricultural extension officers, livestock officers, fishery officers, through village news announcement centers 221 persons (57.55%), via the village headmen 217 persons (56.51%) and agricultural technology transfer center 211 persons (54.95%).

Keywords: agricultural extension, agricultural information, information need

ความต้องการสารสนเทศและบริการ สารสนเทศการเกษตรในเขต จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ลัดดา แพรภัทรพิศุทธิ์¹ และวิทยา ประพิน²

¹กศ.ม. (บรรณารักษศาสตร์), ผู้ช่วยศาสตราจารย์,
คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

E-mail: kaeng40@hotmail.com

²ค.อ.ม. (เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์), ผู้ช่วยศาสตราจารย์,
คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ 1) สำรวจความต้องการสารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2) เพื่อศึกษารูปแบบและช่องทางการบริการสารสนเทศการเกษตร ที่เกษตรกรในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องการ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นเกษตรกรในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่ประกอบอาชีพเพาะปลูกเลี้ยงสัตว์และประมง จำนวน 384 คนซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น(Stratified random sampling) ตามอาชีพของเกษตรกร เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้แก่แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรที่เพาะปลูก ต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรกคือ เรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลง

213 คน (ร้อยละ 75.53) ปุ๋ยหมัก 193 คน (ร้อยละ 68.44) และการปรับปรุงพันธุ์ 183 คน (ร้อยละ 64.89) 2) เกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ ต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรกคือ ยาสัตว์ 21 คน (ร้อยละ 91.30) โรงเรือน 23 คน (ร้อยละ 82.14) อาหารและการให้อาหาร 22 คน (ร้อยละ 78.57) 3) เกษตรกรที่ทำประมงต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรกคือ เรื่องอาหารและการให้อาหาร 69 คน (ร้อยละ 93.24) การอนุบาล และการเลี้ยง 61 คน (ร้อยละ 82.43) แพลงก์ตอน 59 คน (ร้อยละ 79.73) 4) เกษตรกรโดยรวม คิดว่าสารสนเทศการเกษตรที่เป็นปัจจุบันควรเป็นสารสนเทศที่ย้อนหลังไม่เกิน 1-3 ปี 243 คน (ร้อยละ 63.28) ไม่เกิน 4-6 ปี 74 คน (ร้อยละ 19.27) ไม่เกิน 7-10 ปี 67 คน (ร้อยละ 17.45) 5) เกษตรกรโดยรวมต้องการการบริการสารสนเทศระดับมาก 3 รูปแบบแรกคือ บันทึกรายการดำเนินการเกษตรทางโทรศัพท์ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 1.07) สรุปรงานวิจัยการเกษตรโดยใช้ภาษาต่างๆ เป็นจุลสาร ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.91) สรุปรบทความวารสารด้านการเกษตรโดยใช้ภาษาต่างๆ เป็นจุลสาร ($\bar{X} = 4.18$, S.D. = 0.96) 6) ช่องทางการบริการสารสนเทศที่เกษตรกรโดยรวม ต้องการ 3 อันดับแรกคือ ให้ส่งสารสนเทศผ่านเกษตรตำบล/ปศุสัตว์อำเภอ/ประมงอำเภอ และหอกระจายข่าว 221 คน (ร้อยละ 57.55) ผ่านผู้ใหญ่บ้าน 217 คน (ร้อยละ 56.51) และ ผ่านศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 211 คน (ร้อยละ 54.95)

คำสำคัญ: ความต้องการสารสนเทศ, สารสนเทศทางการเกษตร, ส่งเสริมการเกษตร

บทนำ

ประชากรส่วนใหญ่ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยาประกอบอาชีพเกษตรกรรม แต่เกษตรกรส่วนใหญ่มักจะทำการเกษตรแบบดั้งเดิม ซึ่งได้เรียนรู้มาจากบรรพบุรุษ หรือจากเพื่อนบ้าน เนื่องจากขาดข้อมูล และสารสนเทศด้านการเกษตรใหม่ๆ ทั้งที่ปัจจุบันมีผู้รู้และนักวิชาการได้ค้นคว้าทดลองจนเกิดสารสนเทศทางการเกษตรในแง่มุมต่างๆ ขึ้นมากมาย แต่การนำออกเผยแพร่อาจอยู่เฉพาะในวงวิชาการเท่านั้น จึงทำให้เกษตรกรประสบปัญหาการขาดสารสนเทศ ซึ่งจากงานวิจัยของตรุณีย์ (2539, 80) อภิญา (2543, บทคัดย่อ) และปิยนันท์ (2546, บทคัดย่อ) พบว่าเกษตรกรได้รับสารสนเทศที่ไม่ตรงและไม่เพียงพอต่อความต้องการ ไม่ทราบแหล่งที่จะให้สารสนเทศ สารสนเทศที่ได้มาล่าช้าไม่ทันใช้งาน ไม่ทราบว่ามีความรู้ใดบ้างที่จัดพิมพ์เอกสารในเรื่องที่ตนเองต้องการ ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถอยู่ใกล้ไม่สะดวกในการติดต่อ ไม่สามารถเข้าใช้แหล่งความรู้ที่ต้องการได้ ไม่ทราบวิธีการใช้แหล่งความรู้ เสียค่าใช้จ่ายสูง เกษตรกรมีปัญหาด้านการอ่านและการใช้เทคโนโลยีอย่างจำกัด สารสนเทศทางการเกษตรที่ถ่ายทอดมามีใช้ภาษาที่เข้าใจยาก และเจ้าหน้าที่ทางการเกษตรไม่ใช่แหล่งสารสนเทศที่ถูกต้องและน่าเชื่อถือ

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้นทำให้อาชีพเกษตรกรรมที่ทำอยู่ไม่ได้รับการพัฒนาเท่าที่ควร เป็นเหตุให้ฐานะทางเศรษฐกิจของเกษตรกรไม่ดี ประชากรรุ่นหลังเริ่มเปลี่ยนอาชีพของตนเองโดยหันเข้าสู่การจ้างแรงงานตามโรงงาน การย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองใหญ่ หรือการขายที่ดินให้นายทุน เหล่านี้ล้วนเป็นการเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทย และผืนแผ่นดินไทยที่เคยได้ชื่อว่าเป็นอยู่อย่างเรียบง่ายไปเป็นสังคมอุตสาหกรรม แต่ไม่สามารถแข่งขันกับประเทศอื่นๆ ได้ ซึ่งอาจจะทำให้เกิดปัญหาสังคมอื่นๆ ตามมา

ดังนั้น เพื่อเป็นการแก้ปัญหาดังกล่าว สำนักวิทยบริการซึ่งเป็นสถาบันบริการสารสนเทศที่มีหน้าที่รวบรวม และจัดเก็บสารสนเทศในรูปแบบต่างๆ

ไว้บริการแก่ผู้ใช้ จึงควรมีบทบาทเชิงรุกในการที่จะนำสารสนเทศด้านการเกษตรลงสู่ชุมชนให้ตรงตามความต้องการ และทันต่อการใช้งาน อันเป็นการตอบสนองภารกิจหลักประการหนึ่งของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยในพื้นที่ คือการบริการวิชาการแก่ชุมชน และทำให้เกษตรกรได้ใช้สารสนเทศการเกษตรเพื่อเพิ่มปริมาณผลผลิต หรือปรับปรุงคุณภาพผลผลิตของตนเอง

สารสนเทศด้านการเกษตรที่มีการค้นคว้า ทดลอง วิจัย และนำออกเผยแพร่ ซึ่งสำนักวิทยบริการได้เก็บรวบรวมไว้บริการนั้นมีอยู่มากมายหลายรูปแบบ หากจะนำข้อมูลทั้งหมดลงสู่ชุมชน นอกจากจะทำให้สิ้นเปลืองแล้ว ยังทำให้ผู้ใช้ต้องเสียเวลาที่จะต้องมาคัดเลือกให้ตรงกับความต้องการ และอาจไม่ทันใช้งาน ดังนั้นเพื่อให้ได้สารสนเทศด้านการเกษตรที่ตรงกับความต้องการของชุมชนมากที่สุด และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน จึงจำเป็นต้องมีการศึกษา สืบหา และวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ก่อน ซึ่งผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา เฉพาะในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เมื่อได้ข้อมูลความต้องการ รูปแบบและช่องทางการบริการสารสนเทศของผู้ใช้แล้ว ผู้วิจัยจะนำข้อมูลดังกล่าวเสนอให้สำนักวิทยบริการ หรือผู้ที่เกี่ยวข้องให้ถ่ายทอดสารสนเทศทางการเกษตรลงสู่ชุมชนในรูปแบบที่เหมาะสม เพื่อให้งานเหล่านั้นเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอย่างแท้จริง อันจะส่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมโดยรวมของประเทศชาติต่อไป

ปัญหาในการวิจัย

1. เกษตรกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องการสารสนเทศการเกษตรเรื่องใดเพื่อใช้ในการพัฒนาอาชีพ
2. เกษตรกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องการรูปแบบการบริการสารสนเทศการเกษตร และช่องทางการบริการอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจความต้องการสารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษารูปแบบการบริการสารสนเทศการเกษตร และช่องทางการบริการที่เกษตรกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องการ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือเกษตรกรทั้ง 16 อำเภอ ของจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ซึ่งเป็นเกษตรกรที่เพาะปลูกจำนวน 57,387 ครัวเรือน เกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์จำนวน 5,615 ครัวเรือน และเกษตรกรที่ทำประมงจำนวน 15,004 ครัวเรือน รวมทั้งสิ้น 78,006 ครัวเรือน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้ประมาณขนาดตัวอย่างทั้งหมดจากตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่ และมอร์แกนได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 384 คนจากนั้นใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนอาชีพของเกษตรกร ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเกษตรกรที่เพาะปลูกจำนวน 282 คน เกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ 28 คน และเกษตรกรที่ทำประมง 74 คน

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

- 1.1 ระดับการศึกษา แบ่งเป็นประถมศึกษา มัธยมศึกษา สูงกว่ามัธยมศึกษา
- 1.2 อาชีพ แบ่งเป็น เพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และประมง

2. ตัวแปรตาม ได้แก่

- 2.1 ความต้องการสารสนเทศทางการเกษตร
- 2.2 รูปแบบ และช่องทางการบริการสารสนเทศทางการเกษตร

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างประกอบด้วยคำถาม บัณฑิตด้านประชากร ความต้องการสารสนเทศด้านการเกษตร รูปแบบการบริการ และช่องทางการบริการที่เกษตรกรในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาต้องการ ซึ่งเป็นคำถามประเภทเลือกตอบและมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการหาความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ปรับปรุงแก้ไขภาษา และความสมบูรณ์ของข้อคำถามให้ชัดเจนแล้วนำไปทดลองใช้กับเกษตรกรในจังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าความเที่ยงโดยใช้ ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach-Coefficient) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.83

164

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างไปสัมภาษณ์เกษตรกรซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 384 คน ได้แบบสัมภาษณ์ที่สมบูรณ์คิดเป็นร้อยละ 100 ของจำนวนที่สัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ค่าร้อยละคำนวณบัณฑิตด้านประชากร ความต้องการสารสนเทศการเกษตรและช่องทางการบริการใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คำนวณความต้องการรูปแบบการบริการโดยมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00 หมายถึง ต้องการรูปแบบบริการชนิดนั้นมากที่สุด

คะแนนค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49 หมายถึง ต้องการรูปแบบบริการชนิดนั้นมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.50 – 3.49 หมายถึง ต้องการรูปแบบบริการชนิดนั้นปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง ต้องการรูปแบบบริการชนิดนั้นน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00 – 1.49 หมายถึง ไม่ต้องการรูปแบบบริการชนิดนั้น

สรุปผลการวิจัย และอภิปรายผล

1. ข้อมูลประชากร

จากการเก็บข้อมูลทั้งหมด สามารถจำแนกผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งแจกแจงตามระดับการศึกษา และอาชีพได้ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ข้อมูลประชากรจำแนกตามอาชีพ และระดับการศึกษา

อาชีพ	การศึกษา			
	ประถม	มัธยม	สูงกว่ามัธยม	ภาพรวม
	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)
ปลูกพืช	179 (63.48)	54 (19.15)	49 (17.37)	282 (100)
เลี้ยงสัตว์	23 (8.21)	3 (1.07)	2 (0.71)	28 (100)
ประมง	41 (55.41)	17 (22.97)	16 (21.62)	74 (100)
รวม	243 (63.28)	74 (19.27)	67 (17.45)	384 (100)

2. ความต้องการสารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.1 ความต้องการสารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรที่เพาะปลูก จำแนกตามระดับการศึกษา ดังตาราง 2

**ตาราง 2 ความต้องการสารสนเทศของเกษตรกรที่ทำอาชีพเพาะปลูก
จำแนกตามระดับการศึกษา**

สารสนเทศด้านพืช	การศึกษา			
	ประถม คน (ร้อยละ)	มัธยม คน (ร้อยละ)	สูงกว่ามัธยม คน (ร้อยละ)	ภาพรวม คน (ร้อยละ)
การป้องกันกำจัดโรคและแมลง	139 (77.65)	42 (77.78)	17 (34.69)	213 (75.53)
ปุ๋ยหมัก	132 (73.74)	32 (59.26)	19 (38.78)	193 (68.44)
การปรับปรุงพันธุ์	125 (69.83)	28 (51.85)	19 (38.78)	183 (64.89)
การดูแล	117 (65.36)	32 (59.26)	23 (46.94)	175 (62.06)
การปลูก	118 (65.92)	32 (59.26)	25 (51.02)	174 (61.70)
ปุ๋ยเคมี	81 (45.25)	27 (50.00)	29 (59.18)	128 (45.39)
การขยายพันธุ์	67 (37.43)	20 (37.04)	34 (69.39)	102 (36.17)
การปรับปรุงดิน	28 (15.08)	13 (16.67)	37 (89.80)	53 (18.79)
การตลาด	27 (15.64)	9 (24.07)	44 (75.51)	41 (14.54)
การเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ	27 (15.08)	4 (7.41)	39 (79.59)	40 (14.18)
การตัดแต่ง	24 (13.40)	4 (7.41)	42 (85.71)	35 (12.41)
การแปรรูปผลผลิต	17 (9.49)	6 (11.11)	37 (75.51)	35 (12.41)

เกษตรกรที่ปลูกพืชโดยรวมต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรกคือ เรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลง 213 คน (ร้อยละ 75.53) ปุ๋ยหมัก 193 คน (ร้อยละ 68.44) และการปรับปรุงพันธุ์ 183 คน (ร้อยละ 64.89)

เมื่อพิจารณาแยกตามระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่จบประถมศึกษาต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรก คือเรื่องการป้องกันกำจัดโรคและแมลง 139 คน (ร้อยละ 77.65) ปุ๋ยหมัก 132 (ร้อยละ 73.74) และการปรับปรุงพันธุ์ 125 คน (ร้อยละ 69.83) เกษตรกรที่จบระดับมัธยมศึกษาต้องการ

3 อันดับแรกคือการป้องกันกำจัดโรคและแมลง 42 คน (ร้อยละ 77.78) การปลูก การดูแล และปุ๋ยหมัก 32 คน (ร้อยละ 59.26) การปรับปรุงพันธุ์ 28 คน (ร้อยละ 51.85) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาวดี (2530, บทคัดย่อ) อภิรัตน์ และคนอื่น ๆ (2536, 82) อภิญา (2543, บทคัดย่อ) นพดล (2546, 70) ที่พบว่าเนื้อหาสาระที่เกษตรกรต้องการคือ การใช้ปุ๋ย ยาฆ่าแมลง การป้องกันกำจัดศัตรูพืช ที่เป็นเช่นนี้เพราะโรคและแมลงเป็น ปัญหาสำคัญที่ทำให้ผลผลิตของเกษตรกรเกิดความเสียหายมากที่สุด ส่วน เรื่องปุ๋ยหมัก การปลูก การดูแล ถือเป็นปัจจัยที่จะทำให้ผลผลิตของเกษตรกร ได้ผลดี มากน้อยเพียงใด โดยเกษตรกรให้เหตุผลว่าปัจจุบันกระแสความ นิยมเรื่องอาหารปลอดภัย เข้ามามีบทบาทในสังคม ทำให้เกษตรกรต้อง ตื่นตัวที่จะปรับปรุงผลผลิตของตนเอง โดยหันมาให้ความสนใจกับการใช้ปุ๋ย หมักแทนปุ๋ยเคมี นอกจากนี้การใช้ปุ๋ยหมักยังเป็นการลดต้นทุนการผลิต อีกด้วย ส่วนเรื่องของการปรับปรุงพันธุ์มีความสำคัญต่อเกษตรกร โดย เกษตรกรให้เหตุผลว่าหากได้ทราบว่าการปรับปรุงพันธุ์พืชอะไรใหม่ เช่น ข้าวพันธุ์ใหม่ ข้าวโพดพันธุ์ใหม่ที่มีความเหมาะสมกับพื้นที่ของตนเองและ ได้ผลผลิตมากขึ้น หรือเป็นที่ต้องการของตลาด จะได้ติดต่อพันธุ์ดังกล่าว มาทดลองปลูก ส่วนเกษตรกรที่ปลูกไม้ดอกไม้ประดับให้เหตุผลว่าการได้ สารสนเทศเกี่ยวกับการปรับปรุงพันธุ์ จะเป็นการเพิ่มรายได้เนื่องจาก พันธุ์ไม้ใหม่ ๆ มักจะได้รับความนิยมและเป็นที่ต้องการของตลาด

สำหรับสารสนเทศ 3 อันดับแรก ที่เกษตรกรที่จบการศึกษาสูงกว่า มัธยมศึกษาต้องการ คือ การปรับปรุงดิน 37 คน (ร้อยละ 89.80) การตัดแต่ง 42 คน (ร้อยละ 85.71) และการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อ 39 คน (ร้อยละ 79.59) ที่เป็นเช่นนี้ เพราะเกษตรกรที่จบการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาไม่มีปัญหา ด้านการอ่านและการใช้เทคโนโลยี ทำให้มีโอกาสรับสารสนเทศมากกว่า จึง ทำให้ทราบข่าวสารต่าง ๆ มากกว่าเกษตรกรอีกสองกลุ่ม จึงมีความพร้อม ในการปรับตัวรับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในวงวิชาการได้มากกว่า ดังนั้นจึงตระหนักถึงความสำคัญของการเสื่อมสภาพของดิน กล่าวคือ

การใช้พื้นที่เพาะปลูกเป็นเวลานานย่อมทำให้ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ หากไม่มีการปรับปรุงดินจะทำให้ผลผลิตไม่ได้ผลดีเท่าที่ควร ดังนั้นเกษตรกรจึงสนใจที่จะทราบวิธีการปรับปรุงดินที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายมาก ส่วนเรื่องของการตัดแต่งกิ่งเป็นการกระตุ้นให้เกิดการแตกใบและกิ่งที่สมบูรณ์ พร้อมสำหรับการออกดอก ทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้นและมีคุณภาพดีขึ้น ส่วนการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อเป็นวิธีการขยายพันธุ์พืชที่ทำให้ได้พืชที่ไม่กลายพันธุ์ปลอดเชื้อ และขยายพันธุ์ได้ครั้งละมากๆ ในเวลาอันรวดเร็ว ทำให้เกษตรกรไม่ต้องซื้อกิ่งพันธุ์ ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกษตรกร พบว่า เกษตรกรจำนวนไม่น้อยที่นอกจากการเพาะปลูกแล้ว ยังมีอาชีพเสริมอื่นๆ เช่น การขายกิ่งพันธุ์ การขายต้นไม้ ดังนั้นหากเกษตรกรมีความรู้เรื่องการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อย่อมทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น

2.2 ความต้องการสารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรที่

เลี้ยงสัตว์ จำแนกตามระดับการศึกษา ดังตาราง 3

เกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ โดยรวม ต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรกคือ เรื่องยาสัตว์ 26 คน (ร้อยละ 92.86) โรงเรือน 23 คน (ร้อยละ 82.14) อาหาร และการให้อาหาร 22 คน (ร้อยละ 78.57)

เมื่อพิจารณาแยกตามระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษา ต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรกคือ เรื่องยาสัตว์ 21 คน (ร้อยละ 91.30) โรงเรือน อาหาร และการให้อาหาร โรคและการสุภาพบาล 18 คน (ร้อยละ 78.26) ส่วนเกษตรกรที่จบระดับมัธยมศึกษา ต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรกคือ ยาสัตว์ โรงเรือน อาหาร และการให้อาหาร 3 คน (ร้อยละ 100) โรคและการสุภาพบาล หลักการเลี้ยง 2 คน (ร้อยละ 66.67) การคัดเลือกพันธุ์ การผสมพันธุ์ และการปรับปรุงพันธุ์ 1 คน (ร้อยละ 33.33) เกษตรกรที่จบการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรกคือ เรื่องยาสัตว์และโรงเรือน 2 คน (ร้อยละ 100) หลักการเลี้ยง อาหาร และการให้อาหาร โรคและการสุภาพบาลและการคัดเลือกพันธุ์ 1 คน (ร้อยละ 50.00)

ตาราง 3 ความต้องการสารสนเทศของเกษตรกรที่ทำอาชีพเลี้ยงสัตว์
จำแนกตามระดับการศึกษา

สารสนเทศด้านสัตว์	การศึกษา			
	ประถม คน (ร้อยละ)	มัธยม คน (ร้อยละ)	สูงกว่ามัธยม คน (ร้อยละ)	รวม คน (ร้อยละ)
ยาสัตว์	21 (91.30)	3 (100.00)	2 (100.00)	26 (92.86)
โรงเรือน	18 (78.26)	3 (100.00)	2 (100.00)	23 (82.14)
อาหารและการให้อาหาร	18 (78.26)	3 (100.00)	1 (50.00)	22 (78.57)
โรคและการสุขาภิบาล	18 (78.26)	2 (66.67)	1 (50.00)	21 (75.00)
หลักการเลี้ยง	15 (65.22)	2 (66.67)	1 (50.00)	18 (64.29)
การคัดเลือกพันธุ์	11 (47.83)	1 (33.33)	1 (50.00)	13 (46.43)
การปรับปรุงพันธุ์	9 (39.13)	1 (33.33)	0 (0.00)	10 (35.71)
การผสมพันธุ์	8 (34.78)	1 (33.33)	0 (0.00)	9 (32.14)
การผสมเทียม	1 (4.35)	0 (0.00)	0 (0.00)	1 (3.57)
การแปรรูปผลผลิต	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)
การตลาด	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)

จะเห็นได้ว่าเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์จำแนกตามระดับการศึกษาต้องการสารสนเทศ ที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพราะหลักการเลี้ยง โรงเรือน ยาสัตว์ โรค และการสุขาภิบาล ย่อมส่งผลต่อผลผลิต กล่าวคือวิธีการเลี้ยงที่ถูกต้อง และ โรงเรือนที่ถูกสุขลักษณะ ย่อมทำให้สัตว์มีสุขภาพดี ทำให้เกษตรกรได้ ผลผลิตที่มีคุณภาพ ไม่ตายระหว่างการเลี้ยง ส่วนเรื่องอาหารและการให้อาหาร หากเกษตรกรได้สูตรอาหารที่ดี ย่อมทำให้สัตว์แข็งแรง มีภูมิ ต้านทานโรค มีอัตราแลกเนื้อสูง หรือเป็นสูตรอาหารที่ใช้วัตถุดิบทางการ เกษตรที่เป็นของเหลือซึ่งมีอยู่แล้วเป็นจำนวนมาก เช่น กากปาล์ม ผักตบชวา เปลือกสับปะรด หรือใช้วัตถุดิบที่หาซื้อได้ง่าย ราคาถูกย่อมเป็นการลดต้นทุน

การผลิต มากกว่าการใช้อาหารสำเร็จรูป เพราะต้นทุนในการเลี้ยงส่วนใหญ่อยู่ที่อาหาร ส่วนเรื่องการคัดเลือกพันธุ์ การผสมพันธุ์ และการปรับปรุงพันธุ์ ก็เป็นสิ่งที่สร้างรายได้และลดต้นทุนในการผลิตสัตว์ให้แก่เกษตรกรเช่นกัน เพราะหากเกษตรกรมีความรู้เรื่องของการคัดเลือกพันธุ์ย่อมทำให้ได้พ่อพันธุ์แม่พันธุ์ที่ดี สามารถนำมาผสมพันธุ์กับสัตว์ตัวอื่นๆ ของตนเอง และสัตว์ของเกษตรกรอื่น ๆ เป็นการลดรายจ่ายและสร้างรายได้อีกทางหนึ่ง

2.3 ความต้องการสารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรที่ทำประมง จำแนกตามระดับการศึกษา ดังตาราง 4

เกษตรกรที่ทำประมงต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรกคือเรื่องอาหารและการให้อาหาร 69 คน (ร้อยละ 93.24) การอนุบาล และการเลี้ยง 61 คน (ร้อยละ 82.43) และแพลงก์ตอน 59 คน (ร้อยละ 79.73)

เมื่อพิจารณาแยกตามระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษา ต้องการสารสนเทศ 3 อันดับแรกคือ เรื่องอาหารและการให้อาหาร 37 คน (ร้อยละ 90.24) การอนุบาลและการเลี้ยง 33 คน (ร้อยละ 80.49) และแพลงก์ตอน 30 คน (ร้อยละ 73.17) ส่วนสารสนเทศที่เกษตรกรที่จบระดับมัธยมศึกษาต้องการ 3 อันดับแรก คืออาหารและการให้อาหาร 17 คน (ร้อยละ 100) การอนุบาล การเลี้ยง และแพลงก์ตอน 15 คน (ร้อยละ 88.24) การคัดเลือกพันธุ์ ยาและเวชภัณฑ์ 13 คน (ร้อยละ 76.47) และเรื่องที่เกษตรกรที่จบการศึกษามากกว่ามัธยมศึกษาต้องการ 3 อันดับแรกคืออาหารและการให้อาหาร 15 คน (ร้อยละ 93.75) แพลงก์ตอน 14 คน (ร้อยละ 87.50) การอนุบาล และการเลี้ยง 13 คน (ร้อยละ 81.25)

จากผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรที่ทำประมงทุกระดับการศึกษา ต้องการสารสนเทศที่ใกล้เคียงกัน ทั้งนี้เพราะหากเกษตรกรได้สูตรอาหารที่ดี หรือสูตรอาหารที่ใช้วัตถุดิบทางการเกษตรที่เป็นของเหลือใช้ หรือวัตถุดิบที่หาซื้อได้ง่าย ราคาถูก แต่ทำให้สัตว์น้ำเจริญเติบโตเร็ว แข็งแรง มีภูมิคุ้มกันโรค มีอัตราแลกเนื้อดี และอัตราการรอดสูง ย่อมเป็นการ

ตาราง 4 ความต้องการสารสนเทศของเกษตรกรที่ทำอาชีพประมง
จำแนกตามระดับการศึกษา

สารสนเทศ ด้านประมง	การศึกษา			
	ประถม	มัธยม	สูงกว่ามัธยม	รวม
	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)
อาหารและการให้อาหาร	37 (90.24)	17 (100.00)	15 (93.75)	69 (93.24)
การอนุบาล	33 (80.49)	15 (88.24)	13 (81.25)	61 (82.43)
การเลี้ยง	33 (80.49)	15 (88.24)	13 (81.25)	61 (82.43)
แพลงก์ตอน	30 (73.17)	15 (88.24)	14 (87.50)	59 (79.73)
การคัดเลือกพันธุ์	24 (58.54)	13 (76.47)	11 (68.75)	48 (64.86)
ยาและเวชภัณฑ์	24 (58.54)	13 (76.47)	9 (56.25)	46 (62.16)
โรคสัตว์น้ำ	20 (48.78)	11 (64.71)	12 (75.00)	43 (58.11)
การเพาะพันธุ์	18 (43.90)	10 (58.82)	8 (50.00)	36 (48.65)
คุณภาพน้ำ	13 (31.71)	10 (58.82)	9 (56.25)	32 (43.24)
การเตรียมบ่อ	13 (31.71)	9 (52.94)	6 (37.50)	28 (37.84)
การปรับปรุงพันธุ์	15 (36.59)	6 (35.29)	4 (25.00)	25 (33.78)
การแปรรูปผลิตภัณฑ์	8 (19.51)	7 (41.18)	7 (43.75)	22 (29.73)
การตลาด	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)	0 (0.00)

ลดต้นทุนการผลิต มากกว่าการใช้อาหารสำเร็จรูป เพราะต้นทุนในการเลี้ยงส่วนใหญ่อยู่ที่อาหาร (สันต์, 2548, 134) ส่วนแพลงก์ตอนเป็นอาหารของสัตว์น้ำเช่นกัน โดยเฉพาะสัตว์น้ำวัยอ่อนหากได้กินแพลงก์ตอนซึ่งเป็นอาหารมีชีวิตที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปจะทำให้ได้ลูกสัตว์น้ำที่มีสุขภาพดีแข็งแรง ต้านทานโรคได้ดี มีอัตราการรอดสูง (ลัดดา, 2543, คำนำ) หากเกษตรกรมีความรู้เหล่านี้น่าจะทำให้ลดต้นทุนในกระบวนการผลิตลงได้

3. ความต้องการสารสนเทศการเกษตรที่เป็นปัจจุบันของเกษตรกร ดังตาราง 5

ตาราง 5 ความต้องการสารสนเทศการเกษตรที่เป็นปัจจุบันของเกษตรกร

อาชีพ	การศึกษา		
	1-3 ปี คน (ร้อยละ)	4-6 ปี คน (ร้อยละ)	7-10 ปี คน (ร้อยละ)
ปลูกพืช	128 (45.39)	59 (20.92)	95 (33.69)
เลี้ยงสัตว์	17 (60.71)	7 (25.00)	4 (14.29)
ประมง	25 (33.78)	35 (47.30)	14 (18.92)
รวม	243 (63.28)	74 (19.27)	67 (17.45)

เกษตรกรโดยรวม คิดว่าสารสนเทศการเกษตรที่เป็นปัจจุบันควรเป็นสารสนเทศที่ย้อนหลังไม่เกิน 1-3 ปี 243 คน (ร้อยละ 63.28) ไม่เกิน 4-6 ปี 74 คน (ร้อยละ 19.27) ไม่เกิน 7-10 ปี 67 คน (ร้อยละ 17.45)

เมื่อแยกพิจารณาตามกลุ่มอาชีพ พบว่าเกษตรกรที่เพาะปลูก คิดว่าไม่ควรเกิน 1-3 ปี 128 คน (ร้อยละ 45.39) ไม่เกิน 4-6 ปี 59 คน (ร้อยละ 20.92) ไม่เกิน 7-10 ปี 95 คน (ร้อยละ 33.69) เกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ คิดว่าไม่ควรเกิน 1-3 ปี 17 คน (ร้อยละ 60.71) ไม่เกิน 4-6 ปี 7 คน (ร้อยละ 25.00) ไม่เกิน 7-10 ปี 4 คน (ร้อยละ 14.29) เกษตรกรที่ทำประมงคิดว่าไม่ควรเกิน 1-3 ปี 25 คน (ร้อยละ 33.78) ไม่เกิน 4-6 ปี 35 คน (ร้อยละ 47.30) และไม่เกิน 7-10 ปี 14 คน (ร้อยละ 18.92)

จากผลการศึกษาพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่คิดว่าสารสนเทศการเกษตรที่มีประโยชน์ควรเป็นสารสนเทศที่ย้อนหลังไม่เกิน 1-3 ปี จากการสัมภาษณ์เกษตรกรคิดว่าปัจจุบันวิทยาการต่าง ๆ ได้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว และมีเป็นจำนวนมาก หากได้สารสนเทศที่ย้อนหลังนานเกินไปคาดว่าจะไม่มีเวลาอ่านและเรื่องอาจจะล้าสมัย ใช้ประโยชน์ไม่ได้

4. ความต้องการรูปแบบการบริการสารสนเทศการเกษตร ของเกษตรกรจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังตาราง 6

ตาราง 6 รูปแบบการบริการสารสนเทศการเกษตรของเกษตรกร จำแนกตามอาชีพ

รูปแบบการบริการ	อาชีพ										ภาพรวม		
	ปลูกพืช			เลี้ยงสัตว์			ประมง						
	($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล	($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล	($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล	($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล	
1. รายชื่อหนังสือพร้อมเรื่องย่อ	2.02	1.42	น้อย	2.14	1.35	น้อย	2.01	1.40	น้อย	2.03	1.41	น้อย	
2. สารบัญบทความวารสารการเกษตร	1.74	1.15	น้อย	2.04	1.17	น้อย	1.81	1.12	น้อย	1.78	1.14	น้อย	
3. สรุปบทความวารสารการเกษตรโดยใช้ภาษาง่าย ๆ เป็นจุลสาร	4.20	0.96	มาก	3.96	1.07	มาก	4.22	0.91	มาก	4.18	0.96	มาก	
4. สรุปบทความวารสารการเกษตรโดยใช้ภาษาง่ายๆ อ่านบันทึกเสียง	3.60	1.13	มาก	3.64	0.83	มาก	3.89	1.03	มาก	3.66	1.10	มาก	
5. รวบรวมเรื่องการเกษตรจากหนังสือพิมพ์เป็นจุลสาร	3.92	1.02	มาก	3.71	1.12	มาก	4.22	0.90	มาก	3.96	1.01	มาก	
6. รวบรวมเรื่องการเกษตรจากหนังสือพิมพ์อ่านบันทึกเสียง	3.49	1.07	ปานกลาง	3.46	1.00	ปานกลาง	3.89	1.01	มาก	3.57	1.06	มาก	

ตาราง 6 รูปแบบการบริการสารสนเทศของการเกษตรกร จำแนกตามอาชีพ (ต่อ)

รูปแบบการบริการ	อาชีพ									ภาพรวม		
	ปลูกพืช			เลี้ยงสัตว์			ประมง					
	($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล	($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล	($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล	($\bar{x}$)	S.D.	แปลผล
7. บันทึกเผยแพร่การเกษตรทางโทรทัศน์	4.30	1.10	มาก	3.89	1.13	มาก	4.36	0.92	มาก	4.28	1.07	มาก
8. สรุปงานวิจัยการเกษตรโดยใช้ภาษาต่างๆ เป็นจุลสาร	4.19	0.96	มาก	4.07	0.94	มาก	4.34	0.69	มาก	4.21	0.91	มาก
9. สรุปงานวิจัยการเกษตรโดยใช้ภาษาต่างๆ อ่านบันทึกเสียง	3.65	1.07	มาก	3.43	1.00	ปานกลาง	3.88	0.98	มาก	3.67	1.05	มาก
10. บทความวิจัยงานวิจัยด้านการเกษตร	3.51	1.38	มาก	2.57	1.23	ปานกลาง	3.51	1.04	มาก	3.44	1.33	ปานกลาง
11. งานวิจัยฉบับเต็ม	3.17	1.41	ปานกลาง	2.21	1.10	น้อย	3.62	1.25	มาก	3.19	1.40	ปานกลาง
12. รายงานวิจัยแยกตามเนื้อหา เช่น พืช สัตว์ ประมง	3.05	0.95	ปานกลาง	3.11	0.88	ปานกลาง	3.46	0.80	ปานกลาง	3.14	0.93	ปานกลาง

เกษตรกรโดยรวมต้องการการบริการสารสนเทศระดับมาก 3 รูปแบบแรกคือ บันทึกรายการด้านการเกษตรทางโทรศัพท์ ($\bar{x} = 4.28$, S.D. = 1.07) สรุปรงานวิจัยการเกษตรโดยใช้ภาษาง่ายๆ เป็นจุลสาร ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.91) สรุปรบทความวารสารด้านการเกษตรโดยใช้ภาษาง่ายๆ เป็นจุลสาร ($\bar{x} = 4.18$, S.D. = 0.96)

เมื่อแยกพิจารณาตามอาชีพ พบว่า เกษตรกรที่เพาะปลูกต้องการการบริการสารสนเทศระดับมาก 3 รูปแบบแรกคือ บันทึกรายการการเกษตรทางโทรศัพท์ ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 1.10) สรุปรบทความวารสารการเกษตรโดยใช้ภาษาง่ายๆ เป็นจุลสาร ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.96) และสรุปรงานวิจัยการเกษตรโดยใช้ภาษาง่ายๆ เป็นจุลสาร ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.96) ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ต้องการการบริการสารสนเทศระดับมาก 3 รูปแบบแรกคือ สรุปรงาน วิจัยการเกษตรโดยใช้ภาษาง่ายๆ เป็นจุลสาร ($\bar{x} = 4.07$, S.D. = 0.94) สรุปรบทความวารสารการเกษตรโดยใช้ภาษาง่ายๆ เป็นจุลสาร ($\bar{x} = 3.96$, S.D. = 1.07) และบันทึกรายการการเกษตรทางโทรศัพท์ ($\bar{x} = 3.89$, S.D. = 1.13) เกษตรกรที่ทำประมงต้องการการบริการสารสนเทศระดับมาก 3 รูปแบบแรกคือบันทึกรายการการเกษตรทางโทรศัพท์ ($\bar{x} = 4.36$, S.D. = 0.92) สรุปรงานวิจัยการเกษตรโดยใช้ภาษาง่ายๆ เป็นจุลสาร ($\bar{x} = 4.34$, S.D. = 0.69) สรุปรบทความวารสารการเกษตรโดยใช้ภาษาง่ายๆ เป็นจุลสารและรวบรวมเรื่องทางการเกษตรจากหนังสือพิมพ์ทำเป็นจุลสาร ($\bar{x} = 4.22$, S.D. = 0.90)

เมื่อแยกพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่จบประถมศึกษา ต้องการการบริการสารสนเทศระดับมาก 3 รูปแบบแรก คือบันทึกรายการการเกษตรทางโทรศัพท์ ($\bar{x} = 4.20$, S.D. = 0.11) สรุปรบทความวารสารด้านการเกษตรโดยใช้ภาษาง่ายๆ เป็นจุลสาร ($\bar{x} = 4.11$, S.D. = 1.00) และ สรุปรงานวิจัยการเกษตรโดยใช้ภาษาง่ายๆ เป็นจุลสาร ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.99) ส่วนเกษตรกรที่จบมัธยมศึกษา ต้องการการบริการสารสนเทศระดับมาก 3 รูปแบบแรก คือสรุปรงานวิจัยการเกษตรโดยใช้ภาษาง่ายๆ

เป็นจุลสาร ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.76) สรุปบทความวารสารด้านการเกษตร โดยใช้ภาษาต่างๆ เป็นจุลสาร ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.73) และบันทึกรายการ การเกษตรทางโทรทัศน์ ($\bar{x} = 4.38$, S.D. = 0.99) สำหรับเกษตรกรที่ จบการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษา ต้องการการบริการสารสนเทศระดับมาก 3 รูปแบบแรกคือ บันทึกรายการด้านการเกษตรทางโทรทัศน์ ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.97) สรุปงานวิจัยการเกษตรโดยใช้ภาษาต่างๆ เป็นจุลสาร ($\bar{x} = 4.43$, S.D. = 0.68) และบทความงานวิจัยการเกษตร ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.85)

รูปแบบการบริการสารสนเทศที่เกษตรกรต้องการดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาวดี (2530, บทความย่อ) อภิญา (2543, บทความย่อ) และธนัญช์ (2544, บทความย่อ) ที่พบว่าสื่อที่เข้าถึงเกษตรกร ได้มากที่สุดคือ รายการวิทยุโทรทัศน์ รองลงมาคือ หนังสือพิมพ์ เอกสาร เผยแพร่ นิตยสารทางการเกษตร ซึ่งจากการสัมภาษณ์เกษตรกรให้เหตุผล ว่ารายการการเกษตรทางโทรทัศน์เป็นรายการที่น่าสนใจเนื่องจากมีภาพ ให้เห็นว่ามีวิธีการทำอะไร แต่ข้อเสียคือดูแล้วลืม ไม่สามารถดูซ้ำได้ หาก มีการบันทึกรายการให้ดูซ้ำจะเป็นประโยชน์มาก ส่วนสรุปงานวิจัยการเกษตร โดยใช้ภาษาต่างๆ ๆ ทำเป็นจุลสาร และสรุปบทความวารสารด้านการเกษตร โดยใช้ภาษาต่างๆ ๆ ทำเป็นจุลสาร เกษตรกรให้เหตุผลว่าจุลสาร (แผ่นพับ) มีข้อดีที่สามารถอ่านซ้ำได้เมื่อต้องการ แต่หากใช้ภาษาวิชาการมากเกินไป เก่งกว่าจะอ่านไม่เข้าใจ และไม่มีเวลาอ่านหากข้อความยาวเกินไปโดยเฉพาะ เกษตรกรที่จบระดับประถมศึกษานอกจากนี้ยังให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมว่า จุลสารที่ท้อออกเผยแพร่ควรมีภาพประกอบให้เห็นชัดเจน

4. ความต้องการช่องทางการบริการสารสนเทศการเกษตร ของ เกษตรกรในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

4.1 ความต้องการช่องทางการบริการสารสนเทศการเกษตร ของเกษตรกร จำแนกตามอาชีพ ดังตาราง 7

ตาราง 7 ความต้องการช่องทางการบริการสารสนเทศของเกษตรกร
จำแนกตามอาชีพ

ช่องทางการบริการ	อาชีพ			
	ปลูกพืช คน (ร้อยละ)	เลี้ยงสัตว์ คน (ร้อยละ)	ประมง คน (ร้อยละ)	ภาพรวม คน (ร้อยละ)
เกษตรตำบล/ปศุสัตว์ อำเภอ/ประมงอำเภอ	161 (57.09)	9 (32.14)	51 (68.92)	221 (57.55)
หอกระจายข่าว	161 (57.09)	19 (67.86)	51 (68.92)	221 (57.55)
ผู้ใหญ่บ้าน	156 (55.32)	7 (25.00)	54 (72.97)	217 (56.51)
ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร	151 (53.55)	19 (67.86)	41 (55.41)	211 (54.95)
เกษตรกรผู้นำ	147 (52.13)	12 (42.86)	32 (43.24)	191 (49.74)
วิทยุชุมชน	119 (42.20)	14 (50.00)	35 (47.30)	168 (43.75)
อินเทอร์เน็ต	102 (36.17)	9 (32.14)	25 (33.78)	136 (35.42)
วัด	20 (7.09)	8 (28.57)	4 (5.41)	32 (8.33)

ช่องทางการบริการสารสนเทศที่เกษตรกรโดยรวมต้องการ 3 อันดับแรก คือ ให้ส่งสารสนเทศผ่านเกษตรตำบล / ปศุสัตว์อำเภอ / ประมงอำเภอ และหอกระจายข่าว 221 คน (ร้อยละ 57.55) ผ่านผู้ใหญ่บ้าน 217 คน (ร้อยละ 56.51) และผ่านศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 211 คน (ร้อยละ 54.95) เมื่อแยกพิจารณาตามอาชีพ พบว่า ช่องทางการบริการสารสนเทศที่เกษตรกรที่ปลูกพืช ต้องการ 3 อันดับแรกคือ ผ่านทางเกษตรตำบล และหอกระจายข่าว 161 คน (ร้อยละ 57.09) ผ่านผู้ใหญ่บ้าน 156 คน (ร้อยละ 55.32) และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 151 คน (ร้อยละ 53.55) ส่วนเกษตรกรที่เลี้ยงสัตว์ต้องการให้ส่งผ่านหอกระจายข่าวและศูนย์ถ่ายทอด

เทคโนโลยีการเกษตร 19 คน (ร้อยละ 67.86) วิทยุชุมชน 14 คน (ร้อยละ 50.00) และเกษตรกรผู้นำ 12 คน (ร้อยละ 42.86.) สำหรับเกษตรกรที่ทำประมง ต้องการให้ส่งผ่าน ผ่านผู้ใหญ่บ้าน 54 คน (ร้อยละ 72.97) ผ่านประมงอำเภอ และหอกระจายข่าว 51 คน (ร้อยละ 68.92) และทางศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 41 คน (ร้อยละ 55.41)

จะเห็นได้ว่าเกษตรกรทั้งสามกลุ่มอาชีพ มีความต้องการช่องทางการบริการสารสนเทศที่ใกล้เคียงกันและแต่ละกลุ่มได้สะท้อนความต้องการช่องทางการบริการผ่านบุคคลที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับอาชีพของตน คือ เกษตรตำบล ปศุสัตว์อำเภอ และประมงอำเภอ ซึ่งเป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเกษตรกร และเป็นผู้ที่คอยให้คำแนะนำความรู้ด้านการเกษตรแก่เกษตรกร และเกษตรกรระบุว่าจะมีการพบปะ และติดต่อกันเป็นประจำทุกเดือน ส่วนเกษตรกรผู้นำ และผู้ใหญ่บ้าน ก็เป็นบุคคลที่ใกล้ชิดกับเกษตรกร โดยผู้ใหญ่บ้านจะใช้หอกระจายข่าวเป็นเครื่องมือในการประชาสัมพันธ์เรื่องต่างๆ กับชาวบ้านซึ่งส่วนใหญ่เป็นเกษตรกร สำหรับศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรนั้นเป็นแหล่งความรู้ที่อยู่ในความรับผิดชอบของกรมส่งเสริมการเกษตรส่วนใหญ่อตั้งอยู่ในที่ทำการขององค์การบริหารส่วนตำบลซึ่งปัจจุบันเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดกับชาวบ้านเช่นกัน

4.2 ความต้องการช่องทางการบริการสารสนเทศการเกษตรของเกษตรกรจำแนกตามระดับการศึกษา ดังตาราง 8

เมื่อแยกพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า เกษตรกรที่จบประถมศึกษา ต้องการช่องทางการบริการสารสนเทศ 3 อันดับแรก คือหอกระจายข่าว 148 คน (ร้อยละ 60.91) ผ่านทางเกษตรตำบล / ปศุสัตว์อำเภอ / ประมงอำเภอ 140 คน (ร้อยละ 57.61) และผ่านผู้ใหญ่บ้าน 136 คน (ร้อยละ 55.97) เกษตรกรที่จบมัธยมศึกษาต้องการ 3 อันดับแรก คือ ผ่านศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 46 คน (ร้อยละ 62.16) ผ่านผู้ใหญ่บ้าน 43 คน (ร้อยละ 58.11) และหอกระจายข่าว 41 คน (ร้อยละ 55.41) ส่วนเกษตรกรที่จบการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาต้องการ 3 อันดับแรก คือ ผ่านอินเทอร์เน็ต

ตาราง 8 ความต้องการช่องทางการบริการสารสนเทศ

ช่องทางการบริการ	อาชีพ			
	ปลูกพืช	เลี้ยงสัตว์	ประมง	รวม
	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)	คน (ร้อยละ)
เกษตรตำบล/ปศุสัตว์ อำเภอ/ประมงอำเภอ	140 (57.61)	40 (54.05)	41 (61.19)	221 (57.55)
หอกระจายข่าว	148 (60.91)	41 (55.41)	41 (61.19)	221 (57.55)
ผู้ใหญ่บ้าน	136 (55.97)	43 (58.11)	38 (56.72)	217 (56.51)
ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยี การเกษตร	127 (52.26)	46 (62.16)	38 (56.72)	211 (54.95)
เกษตรกรผู้นำ	132 (54.32)	35 (47.30)	24 (35.82)	191 (49.74)
วิทยุชุมชน	114 (46.91)	28 (37.84)	26 (38.81)	168 (43.75)
อินเทอร์เน็ต	57 (23.46)	33 (44.59)	46 (68.66)	136 (35.42)
วัด	22 (9.05)	7 (9.46)	3 (4.48)	32 (8.33)

46 คน (ร้อยละ 68.66) ผ่าน เกษตรตำบล / ปศุสัตว์อำเภอ / ประมงอำเภอ และหอกระจายข่าว 41 คน (ร้อยละ 61.19) และผ่านผู้ใหญ่บ้าน และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร 38 คน (ร้อยละ 56.72)

จากการจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าเกษตรกรที่จบการศึกษาสูงกว่ามัธยมศึกษาต้องการให้ส่งสารสนเทศการเกษตรผ่านทางอินเทอร์เน็ตเป็นอันดับแรกซึ่งต่างจากเกษตรกรกลุ่มอื่นๆ ที่เป็นเช่นนี้เพราะเกษตรกรกลุ่มดังกล่าวมีทักษะในการใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ในการค้นข้อมูลผ่านระบบอินเทอร์เน็ต และทราบว่าระบบอินเทอร์เน็ตช่วยให้รับข้อมูลได้รวดเร็ว เป็นปัจจุบัน รวมทั้งสามารถลดข้อจำกัดด้านเวลา และสถานที่มากกว่าการรับผ่านบุคคล วิทยุชุมชน หอกระจายข่าวและศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร

ข้อเสนอแนะ

สำนักวิทยบริการ ควรให้บริการเชิงรุก กล่าวคือ นอกจากจะให้บริการสารสนเทศแก่นักศึกษาและบุคคลภายนอก โดยให้ผู้ที่ต้องการสารสนเทศเข้ามาใช้บริการด้วยตนเองภายในสำนักวิทยบริการแล้ว ยังควรนำสารสนเทศที่มีประโยชน์ต่อชุมชนลงสู่ชุมชนด้วย ซึ่งการบริการดังกล่าวถือเป็นงานบริการสังคมซึ่งเป็นการกิจหลักอย่างหนึ่งของมหาวิทยาลัย และการบริการสารสนเทศแก่ชุมชนดังกล่าวจะส่งผลให้ชุมชนเกิดการพัฒนาทำให้ชุมชนเข้มแข็ง อันจะส่งผลดีต่อประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ดรุณีย์ วราวิทย์. (2539). การรับสารนิเทศทางการเกษตรของเกษตรกรหมู่บ้านหลักในการส่งเสริมการเกษตร ระดับอำเภอ. วิทยานิพนธ์ อ.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Warawit, D. (1992). **The Agricultural Information for Farmers in Agricultural Extension Villages**. Thesis. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai).
- ธัญญ์ คำขำ. (2544). ความต้องการสารสนเทศผ่านสื่อมวลชนและระบบเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของเกษตรกรในสมาคมสวนส้มร่วมพัฒนา. วิทยานิพนธ์ วท.ม. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- Dumkhum, T (2001). **Information Needs for through by Mass Media and Internet among Farmers in Sounsomroumpattana Association**. Thesis. Chiang Mai: Chiang Mai University. (in Thai).
- นพดล ใหม่คามิ. (2546). ความต้องการการเรียนรู้ผ่านรายการวิทยุด้านการเกษตรของเกษตรกรในอำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- Maikami, N. (2003). **The Learning Needs of Farmers through Radio Programs in Agriculture in Kosum Phisai District MahaSarakhm**. Thesis. MahaSarakhm: MahaSarakhm University. (in Thai).
- ประภาดี สืบสนธิ์. (2530). การใช้และการแสวงหาสารนิเทศของเกษตรกรอำเภอมะขามจังหวัดจันทบุรี. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Suebson, P. (1987). **Information Seeking and Use of Farmers inMakham District Chanthaburi**. Research Report. Bangkok: Chulalongkorn University. (in Thai).
- ปิยนันท์ วงศ์คำ. (2546). การใช้แหล่งสารสนเทศของเกษตรกรในชุมชนที่มีการพัฒนาการเกษตรแบบยั่งยืนเพื่อการพึ่งพาตนเองในชุมชนท้องถิ่นบุรีรัมย์. ปรินญานินพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- Wongkam, P. (2003). **The Use of Information Sources for Farmers in Sustainability Agriculture Communities to Self-Reliance in Local Communities, Buri Ram**. Thesis. Bangkok: Srinakharinwirot University. (in Thai).
- ลัดดา วงศ์รัตน์. (2543). คู่มือการเลี้ยงแพลงก์ตอน. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- Wongrat, L. (2000). **Plankton**. (3rd ed.). Bangkok: Kasetsart University. (in Thai).
- สันต์ นาคะสุวรรณ. (2548). คู่มือปลาน้ำจืด. กรุงเทพฯ: เพ็ท-แพล้น พับลิชชิง.
- Natasuwan, S. (2005). **Fresh Water Fish**. Bangkok: Pet - Plant Publishing. (in Thai).

อภิญญา สีน้อยขาว. (2543) . สภาพ ปัญหา และความต้องการใช้สารสนเทศ
การเกษตรของเกษตรกร อำเภอโกสุมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.
วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

sinoikaw, A. (2000). **Problems and Demand for Agricultural Information
of Farmers in KosumPhisai District MahaSarakhm.** Thesis.
MahaSarakhm: MahaSarakhm University. (in Thai).

อภิรัตน์ อรุณินท์ และคนอื่นๆ. (2536). การรับรู้ข่าวสารการเกษตรของ
เกษตรกรในภาคเหนือ. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

Arunin, A. and other. (1993). **Recognition of Agricultural Information
of Farmers in the North.** Research Report. Bangkok: National
Research Council. (in Thai).